

TÜRK MİTOLOJİSİNİN ASKERİ SİLAH ADLANDIRILMASINDA KULLANIMI

THE USE OF TURKISH MYTHOLOGY IN NAMING MILITARY ARMS

Gülperi MEZKİT SABAN*

ÖZ: Nesnelere tanımak ve onların bilinir hale getirilmesini amaçlayarak adlandırmak, ilkel zamandan bu yana çeşitli amaçlarla insanların kullandığı sözsöz araçlardır. Adlandırma yoluyla bilinir hale gelen nesnelere korkmayan insan, etrafında gördüğü canlı cansız her varlığa bir isim koymuş ve bu suretle onları 'kendilerinden biri' haline getirmiştir. Bu çerçevede silahların adlandırılması da insanoğlunun ölümcül olan bu teçhizattan korkmaması ve aralarında yakın bir bağ kurması için anlamlı bir ifadelendirilmedir. Nesnelere konulan isimleri inceleyen bilim olan onomastik, kelimelerin serüveni üzerinde durmuş, geçirdikleri değişimleri incelemiş ve kültürel bir olgu olarak isimleri değerlendirmeye tabi tutmuştur. Bu makalede, Türk Savunma Sanayii'nin envanterinde yer alan silah, mühimmat ve teçhizat isimleri, onomastik bir değerlendirmeye tabi tutulmuş, ait oldukları mitolojik unsurların, kahramanların, doğa üstü yardımcılarının, gök ile ilgili unsurların isimlerinin verildikleri ürünlerle analogik bağı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Türk Savunma Sanayii'nin yayımladığı güncel ürün kataloğu incelenmiş, mitolojik ve destani isimler ile tarihte yaşamış yahut yaşadığı var sayılan Türk büyüklerinin isimleri derlenmiş ve bahsedilen çerçevede başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Silah, onomastik, mitoloji, savunma, savaş.

ABSTRACT: Recognizing objects and naming them with the aim of making them known are verbal tools used by people for various purposes since the earliest times. Human beings, who are not afraid of the objects that have become known through naming, have given a name to every living and non-living being around them and thus made them "one of them". In this context, the naming of weapons is a meaningful expression for human beings not to be afraid of their deadly equipment and to establish a close bond between them. Onomastic, a science that examines the names placed on objects, focused on the adventure of words, examined the changes they had undergone, and evaluated names as a cultural phenomenon. In the article discussed, the names of weapons, ammunition and equipment in the inventory of the Turkish Defense Industry were subjected to an onomastic evaluation, and the analogical relation of the mythological elements to which they belong, heroes, supernatural aids and the products of the sky were tried to be revealed. For this purpose, the current product catalog published by the Turkish Defense Industry has been examined, mythological and epic names and the names of Turkish elders who have lived or presumed to have lived in history were compiled and evaluated under titles within the framework mentioned.

Keywords: Weapon, onomastic, mythology, defense, war.

* Dr. – Aksaray Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Aksaray – gulperi2417@gmail.com (Orcid ID: 0000-0001-9704-2490)

Giriş

Epistemolojik zorunluluktaki isimler aracılığıyla dünyayı deneyimleme ve anlama eğilimi, dilin kendisi kadar eski ve evrenseldir. Adem'in yaptığı ilk şeylerden biri, tüm vahşi hayvanlara ve Cennet kuşlarına isim vermektir (Yaratılış 2: 18-20). *Onomastik* olarak bilinen isimlerin incelenmesi, aynı şekilde uzun bir soyağacına sahiptir. Aralarında Sokrates, Platon ve Aristoteles'in de bulunduğu pek çok antik filozof, günümüzde tartışmalara ilham vermeye devam eden birçok temel ve derin dilbilimsel ve epistemolojik soruyu ortaya koyan süreçte isimler ve bunların gönderimleri arasındaki ilişkiyi yakından incelemiştir (Harrington, 2019: 7). Dietz Bering, "The Name as Stigma" (1987: 567) adlı çalışmasında, kişisel ismin insan olmanın temel önemine dikkat çekmiştir. Ona göre isim, filogenetik bakış açısından insanlığın başlangıcından beri dünyanın tüm dillerinde bulunan temel bir antropolojik sabittir. Ontogenetik-bireysel psikolojik terimlerle, bir isme sahip olmakla birlikte bir bedene sahip olma olgusu, dünyada bir kimlik ve varlık duygusu için bir temel oluşturur. Sigmund Freud'a (2009: 59) göre isim, insanların psikolojik yapısında büyük önem taşır ve kişinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sosyal psikolojik bir bakış açısından, bir temas fırsatı yaratır ve bu nedenle sosyal varoluş için bir ön koşuldur. Erving Goffman (2020: 21), uygun adı, bir "kimlik kancası" olarak tanımlar. Kişilik araştırmacısı GW Allport'un ortaya koyduğu gibi, insan kendi hayatını algıladığından beri tutarlı bütünün dilbilimsel sembolüdür, yaşam boyunca öz kimliğini sağlamlaştırmak için en önemli sembol. Dolayısıyla isim, kişiliğin yapıcı bir noktasıdır ve psikolojik deneylerin gösterdiği gibi, bunda bir etkisi olabilir. Bu, bireye doğumdan itibaren yaşam boyunca eşlik eden ve özellikle özel alanda kullanılan ilk isim için özellikle doğrudur. İsmi kişiliği etkileyebilmesi gibi, tersi de gözlemlenebilir. Bir kişinin kişiliğindeki köklü değişiklikler ve toplumdaki rol değişiklikleri, günümüzde hala isim değişiklikleriyle ifade edilmektedir. Hem psikolojik hem de dilbilimsel açıdan, isim bir bütün olarak bireye birincil anlamında atıfta bulunur, bir bütün olarak benzersiz kişinin sembolüdür (Zabel, 2016:8).

İsimlerin psikolojik ve dilbilimsel açıdan kişilik üzerindeki etkilerinden yola çıkılarak bir silahın yahut askeri teçhizatın "özel" bir adla adlandırılması, bu askeri araç gereçleri, "kişileştirme" ve "canlandırma" yöntemi olarak görülebilir. Bu suretle sıradan bir meta olmaktan çıkan silahların kullanıcılarıyla bağ kurması ve tanıdık hale gelmesi sağlanır. Bilindik hale gelen silahlara da sıradan isimler verilmez. Genellikle doğan, kurt, panter, ejder, atmaca gibi yırtıcı hayvanların yahut hızlı, çevik, güçlü gibi donanımı pekiştirecek nitelikte sıfatların silahlara isim olarak verildiğine sıkça rastlanmaktadır¹.

¹ Silahlara isim verme geleneği, Antik Yunan'dan Roma'ya; Rus mitolojisinden Arap folkloruna kadar pek çok kültürde görülen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna örnek olarak Hz. Muhammed'in damadı olan Hz. Ali'ye verdiği 'Zülfikar' kılıç, silaha

Silahlara isim verme geleneğinin ne zaman başladığına dair net bir bilgi olmasa da Türklerin silahlarıyla olan ilişkilerinden bahseden ve kahramanların ayrılmaz bir parçası olarak sunulan pek çok edebi ve tarihi anlatım mevcuttur. Türklerin askerî başarılarından bahseden birçok kaynak, büyük bir maharetle kullandıkları silahlarından hayranlıkla bahsederler. Kaynakların ifadesine göre o güne kadar görülmemiş yapı ve teknik özelliklerine sahip olan bu silahlar, hareket ve sürat temeline dayanan Türk savaş taktiği ile bir bütün oluşturmuş ve böylece Türk atlıları, karşı konulmaz bir güç haline gelmişlerdir. Eski Türk silahları sürat ve uzaktan savaş stratejisine uygun özellikler taşıyan hafif silahlardır (Göksu, 2004: 61). Genel itibarıyla ok, yay, kılıç, süngü, kargı, mızrak, çıda, gönder, balta, gürz, bıçak, hançer, sapan, çomak ve çevgan kullanan Türkler, mancınık gibi ağır silahları da büyük savaş sıralarında kullanmışlardır. Osmanlı Devleti Dönemi'nde ise silahlar, özellikle ateşli silahların icat edildiği 14.-15. yüzyıldan itibaren işlemeli-süslemeli hale getirilmiş ve isimlendirilmiştir. Daha ziyade silahın hangi malzemedен ya da hangi yörenin işçiliğiyle yapıldığını anlatan Osmanlı dönemi silahlarına, Zülfikar Kılıç, Şeşper (Demir silah), Çivili Topuz, Yemenkâri (fitilli tüfek), Anadolu kâri, Arap kâri, Martin (İğneli Tüfek), Piştov (çakmaklı tabanca) örnek verilebilir. Örneklerden de anlaşılacağı üzere silahlara, tarihi ya da mitolojik özellik taşıyan herhangi bir isim verilmemiştir; ancak edebi metinler incelendiğinde silahları tarif edecek ve onların güçlerini tamamlayacak "kara, öz, polat², keskin, sinirli, ak yelekli, ötgün³, katı⁴, ap alaca⁵" gibi sıfatlara sıkça rastlandığını belirtmek mümkündür. Silahlarının gücüyle övünen ve silahından bahsederken onu kişileştirip yücelten anlatımların bulunması, en ilkelinden en teknolojik özellikler gösterenine kadar ölümcül silahların adlandırılmaları anlamlıdır⁶. Bu düşünce minvalinde Cumhuriyet sonrası Türk Savunma Sanayii'nin

isim verme geleneğinin İslami kültürde var olduğunu göstermektedir. Rus folklorunda Kılıç Kladenets, Svyatogor ve Ilya Muromets'in kılıcıdır. Shcherbets, Polonya krallarının taç giyme töreni kılıcıdır. Glamdring, Gandalf'ın Gondolin'de dövülmüş kılıcıdır. Sting, Bilbo'ya ait olan ve daha sonra Frodo'ya sunulan uzun bir elf hançeridir. Narsil, Elendil'in kılıcıdır. Aragorn için yeniden düzenlenmiş, adı Anduril olarak değiştirilmiştir. Orcrist, Thorin Oakenshield'a ait olan ve Gondolin'de dövülmüş Glamdring gibi onunla gömülen bir kılıçtır. Anglachel, Turin Turambar'ın kılıcıdır. Ayrıca Gurtang adını da taşıyordu. Anguirel, Aeol'un kendisi tarafından siyah metalden Anglachel gibi dövülmüş Aeolus Kara Elf'in kılıcıdır. Ringil, "Buz Yıldızı", Fingolfin'in kılıcıdır. Harugrim, Rohan Kralı Theoden'in kılıcıdır. Aranrut, Kral Doriath Thingol'un kılıcıdır. Ankil, Mars'ın kalkanıdır. Anjalika, Arjuna'nın Karna'ya vurduğu okun adıdır (Kauffmann, 1989: 56).

² "Buğaç Big yirinden örü turdı, kara polat öz kılıcın biline kuşandı" (Gökyay, 2007: 12).

³ "Ağ yeleklü ötkün okun mana virgil. Erden ere kiçüreyim senün için" (Gökyay, 2007: 97).

⁴ "Ağ tozlu yayı gide oğlan" (Gökyay, 2007: 97).

⁵ "Ap alaca kalkanını virgil mana" (Gökyay, 2007: 19).

⁶ Anglo-Sakson literatürünün araştırmacıları, hayatta kalan çok sayıda kılıç ismine rağmen (yaklaşık 200), bir silaha isim verme uygulamasının gerçekte var olup olmadığını veya sadece şiirsel bir teknik olup olmadığını bilmediğini belirtiyorlar. Bununla birlikte, arkeolojik buluntular (runik anıtlar), anıtlarda bahsedilen kılıcın adını bıçağa yazma geleneğinin gerçekten doğrulandığını göstermektedir (Hall, 1999: 85).

envanterinde yer alan silahlar, füzeler ve hava araçlarının isimleri incelenecek ve mitolojik bağları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

a. Mitolojik ve Tarihi Savaşçılarının İsimleri

Türk Savunma Sanayii Ürün Kataloğu incelendiğinde, Akıncı, Atılğan, Efe, Koralp, Korhan, Serdar, Seyit, Nefer, Kutlu, Zafer, Alpagu, Altınay, Muhafız, Gökbey, Kağan, Cenker, Alper, Kargu, Serhat, Serdar ve Vuran gibi savaşçı isimlerinin ve lakaplarının, envantere bulunan tank, silah, kamera, drone, füze vb. savaş aletlerine verildiği görülmektedir. Tüm verilen isimlerin, isminin konulduğu alet ile anlamlı bağlılık içinde olduğu görülmektedir. Her birinin açılımını vermek mümkün olmayacağından birkaçını, adı verilen aletin özellikleriyle anlatmak yararlı olacaktır. Bu çerçevede değerlendirilebilecek ilk örnek Akıncı'dır. Akıncı, bilindiği üzere savaş esnasında ordunun önünde giden savaşçılardır; Akıncı tankı da her türlü göreve hazır, ana çatışmada ön safta yer alan konumuyla Akıncı adını almaya uygun görülmüştür⁷.

Efe⁸, Ege dağlarında yaşayan çevikliği ve hızlı oluşuyla düşmana karşı koyan zeybeklerin başındaki kişi olarak bilinmektedir. Efe adı verilen araç da yüksek manevra gücüne sahip ve hızlı araç kategorisinde en güçlü araç olarak öne çıkmaktadır. Dikkat çeken bir diğer askeri araç ismi, Seyit'tir. Seyit ismini, Çanakkale Savaşları'nda 215 kiloluk mermiyi tek başına kaldıran ve savaşın gidişatını değiştiren Seyit Onbaşı'dan alan askeri araç da Türk Silahlı Kuvvetlerinin her türlü ağır yük taşıma ihtiyacını karşılayabilecek, yüksek arazi ve faydalı yük taşıma kapasiteli, dayanımı yüksek, kurtarıcı bir araç olarak tanıtılmaktadır. Mitolojik savaşçı isimlerinden olan Alpagu, tek başına düşmana saldıran özelliğiyle ve cesareti dolayısıyla diğer askerlerden ayrılmaktadır. Alpagu⁹ ismi, savunma teçhizatlarından olan insansız hava aracına verilmiş ve asimetrik terör mücadelelerinde, en önde kullanılan bir araç olarak milli araç envanterinde yer almaktadır. Mitolojik isimlerden bir diğeri Gökbörü'dür. Gökbörü, Türk mitolojisinde tüyleri gök renginde olan kutsal bir kurdun adıdır. Ayrıca kurtların taşıdığı hız, güç ve keskin görme yeteneklerinden yola çıkılarak silah namlusuna ismi verilmiştir. Namlunun üzerine kurt başı çizilmiş ve altına Göktürk alfabesiyle "Türk" yazılmıştır.

⁷ Savunma sanayiinde ana muharebe tankları ile ortak hareket yeteneğine sahip farklı alt sistemlerin entegre edilmesi suretiyle her türlü görevi yerine getirmeye olanak sağlayan platform tasarımına sahip olan tanktır (SSÜK, 2019: 19).

⁸ Modüler yapısıyla ve yüksek manevra kabiliyetiyle ön plana çıkıyor. Taktik tekerlekli araç ailesinin tüm üstün özelliklerini taşıyan EFE, Birleşmiş Milletler Barış Gücü ve birçok ülke ordusunun envanterinde başarıyla görev almaktadır (SSÜK, 2019: 32).

⁹ Asimetrik harp veya anti-terör alanlarında kullanılmak üzere tek er tarafından taşınabilen ve lançerden ateşlenebilen, otonom veya uzaktan kumanda ile çalışabilen, keşif, gözetleme ve küçük ölçekli tehditleri etkisiz hâle getirebilen sabit kanatlı milli vurucu İHA (SSÜK, 2019: 141).

Şekil-1: Gök Börü

b. Coğrafya ve Boy İsimleri

Türklerin kadim tarihinin coğrafi ilk sınırları Orta Asya olarak kabul edilmektedir. Orta Asya coğrafyası ise genel itibariyle Ural-Altay dağları arasında kalan bölgeye verilen isimdir. Türklerin ilk anayurduna atıf yaparak askeri teçhizata isim verilmesi kayda değer bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlatım çerçevesinde savunma sanayii envanterinde yer alan Altay tankı, diğer tüm tankların en üstünü olarak geliştirilmiş Türk Silahlı Kuvvetlerinin geleceğe yönelik en üst seviyede manevra ve yüksek beka kabiliyeti ve ateş gücüne sahip tankı olarak kullanıma sunulmuştur. Altay tankının tüm tankların en üstünü ve diğer tankların onun türevi olması, Türklerin kadim ve ilk yurdunun Altay dağlarının olduğu ve oradan çeşitli vasıtalarla dünya üzerine yayıldığına atıf yapar niteliktedir. Altay dışında Ural zırhlı personel taşıyıcısı, Bozkır arazi şartlarında sığınak, mobil revir, radar kulesi sistemleri de bulunmaktadır. Anayurdu Orta Asya olan Türklerin mitolojik kahramanı olan Oğuz Kağan'ın Oğuzları, Üçoklar ve Bozoklar olmak üzere ikiye ayırdığı bilinmektedir. Anadolu Türklerinin Oğuz türkü olduğuna vurgu yaparak insansız hava araçlarının yüksek kabiliyetli füzelerine Bozok; makineli silah platformuna da Üçok ismi verildiği görülmektedir. Bunların dışında Türklerin kurduğu ilk devletlerden olan ve İçerisinde "Türk" isminin yer aldığı, Göktürk Devleti'ne atıf yapan Göktürk uydu sistemi, coğrafi kısıtlama olmaksızın dünya üzerinde herhangi bir bölgeden yüksek çözünürlüklü görüntü elde edilmesine imkân tanıyan ve orman alanlarının kontrolü, kaçak yapılaşmanın takibi, doğal afet sonrası kısa sürede hasar tespiti, ürün rekolte tespiti, coğrafi harita verilerinin üretilmesi gibi pek çok alanda Türkiye'nin görüntü ihtiyaçlarını yüksek performansla karşılayan uydu sistemi olarak tanımlanmaktadır.

Türklerin ilk ana yurduna, ilk kurduğu devletlere, boylara atıf yapan teçhizat isimlerine Anadolu'nun güney ve batısında yaşayan göçebe Türklerin adı olan "Yörük" de hızlı ve manevra kabiliyeti yüksek bir araç olarak bugünün en saldırgan ve asimetrik tehditlerinde yüksek beka sunan muharip araca verilmiştir.

c. Tarihi Şahsiyetlerin İsimleri

Kadim Türk tarihinde, yaşadıkları dönemde kayda değer işler yaparak tarihe geçen savunma sanayiinin milli araçlarına isim olarak verilmiştir. Mete, Han, Ata, Ertuğrul, Barbaros, Togan, Yavuz, Yıldırım, Korkut, Hürkuş gibi tarihi kahramanların adları özellikle gemilere ve uçaklara verilmiş bunu için kahramanların yaptıkları işlerle bağlantılı araçlar seçilmiştir.

Mete, tarihi anlatımlardan bilindiği üzere, ordu sistemi kuran ilk büyük Türk komutanıdır. Bu sebeple, Mete'nin milattan önce Büyük Hun Devleti'nin tahtına çıkış tarihi, Kara Kuvvetleri'nin de kuruluş tarihi olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede Mete, Türk ordusunun başlangıç noktasını teşkil etmektedir. Nitekim adının verildiği silah da bugün Milli tabanca projesi kapsamında Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin tek görev tabancası olarak kullanılmaktadır.

İsmi tarihi kahraman şahsiyetlerden alan bir diğer savunma sanayii ürünü, Hürjet ve Hürkuş'tur. Türk havacılık tarihinin başlangıcında yer alan; ilk Türk uçağı tasarımcısı ve üreticisi olan Vecihi Hürkuş'a ithaf edilen bu eğitim uçağı ve jetleri, temel eğitim ve savaş uçağı dönüşümü arasındaki tüm eğitim kademelerinde kullanılmak ve zorlu operasyonlarda yakın hava desteği görevlerini yerine getirmek üzere, yeni nesil gelişmiş eğitim ve hafif taarruz uçağı olarak üstün performans sağlaması amacıyla tasarlanmıştır. Hürkuş'un, en zorlu görevler için maliyet etkin bir çözüm sunduğu belirtilmektedir (Savunma Sanayii Ürün Kataloğu¹⁰, 2019: 136).

Şekil-2: Hürkuş Eğitim Uçağı

d. Mitik ve Manevi Gücü Olan Varlıkların İsimleri

Amazon, Gergedan, Bozkurt, Hızır, Anka, Tepegöz, Tulpar, Turna, gibi mitolojik geçmişte var olan, anlatıldığı mitik öykünün kahramanlarına yardımcı olarak görev alan isimler, yine isminin verildiği teçhizat ile anlamlı bir bütünlük sağlayarak savunma envanterinde yer almıştır. Türk mitolojisinde siyah ve beyaz renkte olan, beyaz renkte kanatları bulunan ve Tanrı tarafından kahramanlara yardımcı olmak üzere gönderilen olağanüstü özelliklere sahip uçan atın adı Tulpar'dır. İsmi verilen araç ise sınıfının en üstün balistik ve mayın korumasını haiz, en sert iklim koşullarında ve ağır

¹⁰ Bundan sonra SSÜK şeklinde kısaltılacaktır.

arazi şartlarında üstün hareket kabiliyeti sunan, meskûn mahal görevleri ve barış gücü operasyonları da dâhil farklı görevlere uygun olarak tasarlanan olağanüstü niteliklere sahip olarak tanıtılan bir araç platformudur (SSÜK, 2019: 22). Yine Türk Mitolojisinde yer alan bir başka olağanüstü özelliklere sahip olan canlı, anka kuşudur. Türklere ateş yakmayı öğretip donmalarını engelleyen ve bu suretle neslin korunmasını sağlayan mitik bir kuş olarak görülmektedir. Anka isminin verildiği insansız hava aracı da olağanüstü özelliklere sahiptir. Gece ve gündüz, kötü hava şartları dâhil keşif, gözetleme ve işaretleme görevlerini gerçekleştirmektedir. Anka kuşu ile bağlantısı ise çok ilginçtir. Çok ağır yakıt taşıma kapasitesine sahip olmasına rağmen, yakıtını buzdan koruma sistemi geliştirilmiş bir insansız hava aracı olarak üretilmesi anka kuşunun Türkleri, donmaktan kurtaran bir aracı vazifesi göstermesine atıf yapar niteliktedir (SSÜK, 2019: 142).

Bu isimlere örnek oluşturan bir başka destani varlık Bozkurttur. Türk destanlarında, kahramana yol gösteren, kılavuzluk yapan yardımcı kahraman olarak görev alır. Bu minvalde isminin verildiği Termal Silah Dürbünü de askeri personele her türlü hava ve arazi şartları için özellikle yakın muharebe ve meskûn mahal operasyonlarında her yönü ve mesafeyi gösterebilmeye yönelik tasarlanmıştır. Operasyonel tüfekler üzerine kullanıcı tarafından kolayca monte edilebilen Bozkurt, hem silah üstü hem de elde olmak üzere gözetleme maksadı ile gece koşullarında kullanılabilir (SSÜK, 2019: 368). Bu bahiste değerlendirilebilecek bir diğer teçhizat ismi Hızır'dır. Hızır, Türk Halk Edebiyatı'nda, velilerin yardımcısı ve müşkül durumdan kurtarıcısı olarak anlatılmaktadır. Savunma sanayiinde ismi verilen araç olan Hızır da askerlerin zor zamanlarının yardımcısı olarak ambulans, sınır güvenliğini sağlayan araç, keşif aracı ve zırhlı araç olmak üzere yardımcı zırhlı muharebe aracı olarak tanıtılmaktadır (SSÜK, 2019: 26).

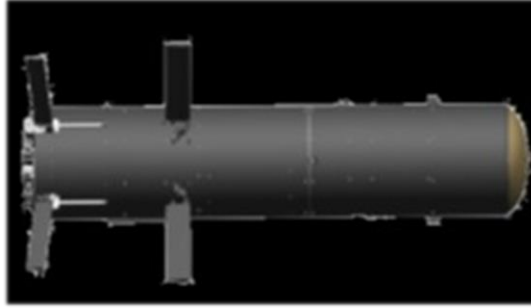
e. Kadim Savaş Aletlerinin İsimleri

Tarihi kahramanların, mitolojik canlıların ve varlıkların yanı sıra Türk savunma sanayiinde, Türklerin kadim tarihlerinde kullandıkları bilinen ilkel Savaş aletlerinin isimleri de yine analogik bağlantılarla yeni üretilen teçhizatlara verilmeye devam etmektedir. Temren, kara ok, mızrak, pulat, kılıç, cirit gibi ilkel silahların isimleri özellikle hava cihazlarına verilmiştir. Bunlardan temren, okların ucunda bulunan sivri demirin adıdır; savunma sanayiinde de kızılötesi lazer noktalayıcı olan hava gözetleme ve hedefleme sistemlerinde kullanılmaktadır.

Şekil-3: Cirit Füzesi

Göz ile görülemeyen dalga boyunda ışımaya yapan cihaz, gece görüş gözlüğü kullanan dost unsurlara hedef göstermek için kullanılmaktadır (SSÜK, 2019: 385). Yine Türklerin hem savaş hem de geleneksel sporlarında kullandıkları Cirit, günümüze savunma sanayiince, lazer güdümlü füze ad olarak verilmiştir. Lazer Güdümlü Füze, taarruz helikopterlerinden hafif zırhlı/zırhsız, sabit ve hareketli hedeflere karşı kullanılan yüksek hassasiyetli bir silah olarak kullanıma sunulmaktadır. Füze ismi olarak karşımıza çıkan başka bir isim de Kara Ok'tur. Taşınabilir anti-tank füze sistemi olarak hava hücum, hava indirme ve amfibi harekâta komando ve piyade taburlarının düşman zırhlı ve mekanize birliklerini kısa menzilde durdurma, geciktirme, kanalize etme ve imha etme görevlerini gerçekleştirmek amacıyla kullanılacak olan Kara Ok, rengi ve şekli ile Türklerin kadim savaş aletlerinden olan ok ile kurulan analogi sebebiyle bu ismi almıştır (SSÜK, 2019: 191).

Şekil-4: Kara Ok Füzesi

e. Göğe Ait Unsurların ve Olayların İsimleri

Kadim savaş aletlerinin havacılık sanayiinde kullanılan füze ve bomba isimlerine adlarının verilmesine benzer şekilde göğe ait unsurlar ve hava olaylarının isimlerinin de yine havacılık sanayiine ait ürünlerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Togan, Bozdoğan, Gökdoğan, Atmaca, Boran, Fırtına, Yıldırım bu çerçevede kullanılan isimler olarak tespit edilmiştir.

Şekil-5: Togan İnsansız Hava Aracı

Bahsedilen isimlerden olan Togan, kadim Türk mitolojisinde doğan kuşudur ve her Oğuz boyunun doğan kuşunun bir cinsi olan türevinden ongunu olduğu bilinmektedir. Savunma sanayiinde genel maksatlı keşif ve gözetleme görevlerinde kullanılmak üzere özgün görev planlama ve uçuş kontrol yazılımına sahip, özerk olarak veya uzaktan kumanda ile tek personel tarafından kullanılabilen ve taşınabilen, Çok-Rotorlu, Döner Kanatlı Milli Mikro İHA platformuna da Togan ismi verilmiştir (SSÜK, 2019: 206).

Türk mitolojisinde ongun olarak kullanılan doğanlar, pek çok alt türe sahip bir canlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mitolojik anlatımlarda Bozdoğan, Tanrı ile Türkler arasında aracılık yapan, adeta tanrının elçisi kabul edilen kutsal bir kuş olarak görülmektedir. Gücü ve yırtıcılık özelliğiyle de ön plana çıkan bozdoğan ve gökdoğanlar, en üstün öldürücülük kabiliyetine sahip hava-hava füzelerine ad olarak verilmiştir¹¹.

Şekil-6: Bozdoğan Füzesi

Sonuç

Türk tarihi esasen savaşlar tarihidir ve tarihi kaynaklar çerçevesinde Türklerin sükûnet içerisinde geçirdiği tek bir asır dahi görülmemiştir.

¹¹ Hava üstünlüğü için yüksek performanslı görüş ötesi hava-hava füze sistemidir. Katı-hal aktif radar arayıcı başlık teknolojisi ile donatılmış füze, gelişmiş karşı tedbir ve karıştırma kaynağına güdümlenebilme kabiliyetine sahiptir. En yüksek öldürücülük ihtimali için özgün tasarımıdır.

Bahsedilen tarihi gerçeklik karşısında Türklerin yaşam tarzı şekillenmiş ve silah, Türkiye Cumhuriyeti'nin bekasını koruyan ve şekillendiren kültürel unsur haline gelmiştir. Bu bağlamda nasıl savaşların şekillendirdiği bir kahramanlık kültürü oluştuysa aynı şekilde Türk silah kültürünün oluştuğunu söylemek de yanlış olmaz.

21. yüzyılda savunma sanayiinde kayda değer ilerlemeler kaydeden Türk milleti, ürettiği silahlara, tarihte ciddi başarılar elde eden komutanların, savaşlar esnasında yol gösteren ve yardımcı olan ata hayvanların ve yardımcı ruhların, aynı zamanda tarihte ait oldukları boyların ongunlarının isimlerini vererek adeta silahlarına kutlu bir anlam yüklemek istemişlerdir. Bahsedilen isimleri vermek suretiyle hem atalarının ve kutsal kabul edilen varlıkların şansını silahlarına miras olarak almak, ismin büyüsel gücünden yararlanmak isim vermenin gizli işlevi olarak görülmelidir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil - Ana çizgileriyle dil bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Dietz, B. (1987). *The name as stigma, antisemitism in German everyday life, 1812-1833*.
- Freud, S. (2009). *Haz ilkesinin ötesinde ben ve id*. (Çev.: A. Babaoğlu), İstanbul: Metis.
- Goffman, E. (2020). *Günlük yaşamda benliğin sunumu*. İstanbul: Metis.
- Göksu, E. (2004). Türk kültüründe silah. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi.
- Gökyay, O. Ş. (2007). *Dedem Korkudun Kitabı / Kitab-ı Dedem Korkut âlâ Lisan-ı Taife-i Oğuzan*. İstanbul: Kabalci.
- Hall J. (1999). Sanatta çizim ve semboller. *Semboller, İşaretler, Amblemler Ansiklopedisi*, Wayback Machine .
- Kauffman, C. (1989). İsimler ve silahlar. *İletişim Monografıları*. 56 (3), 9.
- Öz, M. (2013). Zülfikar. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 44, 553-554 .
- Plummer, M. E. - Harrington, J. F. (2019). *Names and naming in early modern Germany*. Berghahn Publishing.
- Türkiye Cumhuriyeti, Türk Savunma Sanayii Dijital Ürün Kataloğu 2019/1.
- Zabel, K. (1938). *Namen als waffe, funktiun und wirkung der jüdischen zwangsnamen von*. Grinn Publishing.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/ Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.